

BISERICA ȘI ȘCOALA

REVISTA OFICIALA A EPISCOPIEI ARADULUI

Redacția și Administrația
ARAD, STR. EMINESCU 18

APARE DUMINECA
Redactor: Pr. Demian Tudor

ABONAMENTUL:
Pentru particulari pe an 5000 lei.

CREȘTINISMUL ȘI SOCIALISMUL

Problema creștină e tot atât de actuală azi, ca și ieri. Ea poate fi discutată mereu, căci relațiile între oameni sunt aceleași bune și rele, după cum faptele lor le arată zilnic.

Un lucru a rămas nedesmițit până acum, că *solidaritatea este fundată pe iubirea universală*; ea este în acelaș timp și fundamentul moralei publice.

Creștinismul a reglementat întotdeauna raporturile oamenilor între ei, când spune că: *toți oamenii să se iubească ca și frații*. Legile vieții creștine sunt lăsate de Dumnezeu; ele nu se schimbă, după cum Creatorul lumii e ne-schimbabil.

Legile moralei sociale ale creștinismului se găsesc într'un acord perfect cu legile civile, din toate timpurile și la toate popoarele. Ele constau din respectul vieții și a bunurilor vecinului tău. Sunt convențiuni simple și necesare pentru respectul umanității în general.

Legea dragostei, a păcii și a umilinții, sunt pilonii vieții creștine. Oea mai puternică revoluție morală în lume s'a produs atunci, când Mântuitorul Iisus Hristos și-a rostit „predica depe Munte”. Milioanelor de oameni, cari s'au apropiat de El, nu le-a oferit nici bogății, nici putere, nici plăceri, — ci sărăcie de bunăvoie, curățenie, și mântuire.

Deși au fost persecutați, ei au devenit tot mai numeroși, până când într'o zi au cucerit lumea!!

Umanitatea noastră, bogată în tehnică, în comerț și industrie, e săracă în spirit...

Solidaritatea umană vrea să fie realizată tot mai mult și caută un ideal în socialism.

În trecutul istoriei universale găsim: Sfânta alianță, Societatea Națiunilor, iar în zilele noastre idealul Societății Națiunilor Unite. Toate au avut constituțiuni, pacte, charte, pentru suprimarea inegalităților dintre oameni și realizarea unei păci durabile în lume. Cele

mai mari puteri vorbesc despre drepturi; creștinismul vorbește despre datorii.

Socialismul în trecut, în măsura în care era posibil s'a realizat, spune distinsul academician și om de știință francez — *Louis de Launay* — în statul monahal, cu toate avantajele individuale și defectele economice. În mănăstiri s'a aplicat în mod voluntar și parțial socialismul. Opera imensă a vieții mănăstirești pe terenul filantropiei e bine cunoscută în istoria bisericească și a lumii.

Creștinismul a lăsat reguli bine stabilite în favoarea celor săraci și desmoșteniți, eliminând arbitrarul și apreciind libertatea.

Creștinismul invită pe cei bogați ca să se desbrace de bogăție în folosul săracilor. Socialismul pe cale de legi realizează aceeași operă, dar sub altă formă.

Iisus Hristos predică de nenumărate ori bogaților dragostea; El face apel la bunătatea lor; celor săraci le recomandă recunoștința. Prin dragoste nu trebuie să înțelegem, că ar vrea să-i umilească pe cei săraci, El nu vrea să-i despoale pe cei muncitori de drepturile muncii lor și să-i incurajeze pe leneși. *El vrea să realizeze echilibrul social.*

Creștinismul a infăptuit solidaritatea umană, pe plan mare, prin dragostea față de oameni și față de Dumnezeu, pe care mereu a accentuat-o.

El este Mântuitorul tuturor prin sacrificiul Unuia Singur. El a adus un stadiu social binefăcător, o speranță optimistă tuturor umiliților, desmoșteniților și sclavilor. Creștinismul n'a proclamat că toți oamenii sunt din punct de vedere material egali, după cum nu există nici egalitate de fapt, decât de drept; în realitate, totuși El i-a chemat pe toți la aceeași glorie cerească. Pentru Iisus Hristos nu există distincții de nașteri (nobili, burghezi, țărani și sclavi), nici de bogăție, nici de știință,

ci de virtute, — toți oamenii sunt frați, — și această frățietate e de ordin mai înalt, e scântea divină ce-i însuflețește pe toți. Această răscumpărare comună o găsim în sângele lui Iisus Hristos, care-i unește și pe unii și pe alții.

Lanț minunat, care depășește limitele vieții umane și care îmbrățișează toate secolele. El asociază nu numai pe cei vii, ci deodată cu cei vii și pe cei morți, cari vor intra în „împărăția cerurilor“; și cu cei vii și morți și pe toți aceia, cari se vor naște. Acest lanț nu se va închide decât în ziua, când oamenii vor dispărea de pe pământ, în ziua judecății din urmă.

În acest ansamblu e strâns legată substanța invizibilă și imaterială a tuturor ființelor create. Dumnezeu constituie lanțul, prin care sunt legate verigele unele de altele. De de subț urmează succesiv: Biserica luptătoare de pe pământ, apoi Biserica triumfătoare a Sfinților și a celor fericiți din cer.

Sfinții, după Dumnezeu, mijlocesc binele celor vii și celor ce suferă. Cei vii la rândul lor prin rugăciunile, sacrificiul și devotamentul ce-l arată, contribuie la bună starea oamenilor; ei vin în ajutorul celor păcătoși.

Se zice adeseori, că umanitatea se compune mai mult din cei morți, decât din cei vii. Lumea modernă de acum începe să-i uite pe morți. Louis de Launay spune, că cei morți sunt mai puțin utilizabili și exploatabili, pentru ambițiile celor vii. Ei sunt lăsați, ca și fumul care dispăre, sub pretextul că trebuie privit tot înainte, iar trecutul lăsat la o parte. Gândul creștin unește pe toți aceia cari au fost și sunt și azi credincioși.

Biserica creștină reprezintă astfel unitatea dealungul timpului. Ea este de asemeni unitatea dealungul spațiului.

Războaiele sângeroase din toate vremurile au fost acte de sinucidere ale națiunilor. Biserica lui Hristos n'a îndemnat pe oameni decât la pace și bunăînțelegere.

Creștinismul reprezintă pacea justă și respectul tuturor libertăților și a drepturilor.

Creștinismul prezent se prezintă ca o creștină internațională, prin vasta comunitate pe care o îmbrățișează, în care sunt cuprinși toți creștinii din întreaga lume. Dar este și național, prin persistența-i deosebită și monumentele strălucitoare: Biserici și mănăstiri, răspândite pretutindeni. Creștinismul necontenit predică dragostea umanității, dar în același timp și dragostea de Patrie. El n'admite răz-

boiul, acest lucru monstruos, unde „omul este un lup pentru om“, și unde oamenii se omorâ unii pe alții, ca și animalele sălbatice. Familia este celula cea mai mică, cea dintâi formă a societății omenești, apoi Patria mai vastă, concepută din antichitate, și'n sfârșit umanitatea. Toate aceste forme ale societății omenești se pot menține, dacă oamenii trăesc într'olaltă ca frații, dacă nu se urăsc, dacă se iubesc unii pe alții. Trebuesc sacrificate interesele proprii, plăcerile și chiar viața pentru comunitatea în care trăim cu toții.

Și dacă ar fi să rezumăm învățământul social al creștinismului, vedem că el comandă fiecărui om disciplina, umilința, devotamentul și dragostea. Iisus Hristos a spus: „Împărăția Mea nu-i din lumea aceasta“. „Să nu atacăm nici un guvernământ, el are dreptul să fie respectat de toate statele, și are avantajele să se bazeze pe stabilitate, ordine și pace“ (Louis de Launay: *Le Christianisme*, Paris, 1925, pp. 220—221).

Mărăția creștinismului este de a da o direcțiune generală vieții oamenilor, ca ei să nu se ocupe de interese trecătoare, ci ca să împlinească voința eternă a lui Dumnezeu.

Din punct de vedere moral, creștinismul aduce o bază solidă noțiunilor de conștiință, datorie, renunțare, sacrificiu. Acestea singure pot să dea vieții sociale calmul și soliditatea necesară; ele pot să-i facă pe oameni mai fericiți. O societate nu poate exista fără de altruism, și altruismul fără de religie.

„Răul societăților moderne, care mențin un stadiu continuu de războiu latent și de dezagregare, este pretenția de a clădi în mod unic numai pe noțiunea cartesiană a rațiunii“ (p 223).

„Raporturile Religiei cu politica vor trebui să fie extrem de simple, dacă ambele părți nu trec frontierele: „Dați Cezarului cele ce sunt ale Cezarului“, cu alte cuvinte: „Respectați guvernământul și legile țărilor voastre“. „Împărăția Mea nu este din lumea aceasta“. La aceste cuvinte ale lui Hristos nu trebuie adăugat nimic“ (ibid., p. 266). Creștinismul de mai bine de două mii de ani ține un loc însemnat și primordial în gândirea oamenilor. El este prin esența sa religia celor săraci, slabi și dezmoșteniți. În domeniul social rolul Bisericii rămâne simplu și acelaș: să predice pacea. Ea nu se ocupă de ceace este trecător, ci mai ales de realizarea păcii, porunca supremă a Mântuitorului.

Prof. C. Rudneanu

Căutătorii după Hristos

Intr'altă zi, până seara târziu, Mântuitorul vindecă o mulțime de bolnavi. Cei vindecați, și sănătoșii cari se prea puteau îmbolnăvi în viitor, se gândiră că n'ar fi rău să aibă în permanență în sat la ei un doctor minunat ca și Hristos. Și întocmai ca și alți preocupăți de bunăstarea trupească, întocmai ca și cei săturați de pâine în pustie, cari voiau să-l facă pe Iisus „împărat“, probabil un fel de împărat al pâinii și al cercului latin, întocmai ca și acela căutără să-l determine să fie numai al lor.

Domnul Hristos prevăzuse lucrul acesta. Știa că odată cu ivirea zorilor va fi asaltat de alți metehnoși. De aceea, și desigur și fiindcă dorea și avea obiceul de-a fi din când în când singur în rugăciune și în convorbire cu Tatăl său, se retrase încă înainte de-a se crepa de ziuă în pustie.

Simon, cu alți câțiva constituiți într'un fel de delegație a celor mulți, îl căutară, îl găsiră și-l poftiră cu un aier de mare biruință să lase din nou printre cei ce-l doreau: „Toți te caută“.

Strașnice cuvintele acestea: „Toți te caută“ — Toți sunt cu tine. Toți sunt ai tăi. Toți te aprobă. Toți te votează, cu vocabularul de azi.

Atât numai, că Domnul Hristos nu se prea simte încântat de căutarea aceasta. Câți i-au zis oare: vindecă-mi sufletul bolnav? Câți l-au rugat: stârpește din mine cutare obicei sau pornire urâtă? Toți, aproape toți îi ceruseră punerea la loc a sănătății în pricioare slăbănoage, în mâini uscate, ori alte aranjamente gospodărești, care toate, pe deasupra mai erau și gratuite. Puțini, foarte puțini erau acela cari ziceau: suntem ai tăi, fără gând de câștig, numai de dragul binelui pe care-l vestești și de placul purtării tale nemai pomenite.

Din cauza aceasta își prevenea ucenicii: „Să nu vă bucurați de faptul că duhurile vă sunt supuse; ci bucurați-vă că numele voastre sunt scrise în ceruri“, pentru acest motiv răspunde lui Simon care căuta să-l ducă în arena zilei: „Haidem să mergem în altă parte“ și altora: „Adevăr, adevăr vă spun, mă căutați nu pentru că ați văzut semne ci pentru că...“ și pentru că... pentru profituri de rând.

Citind sfintele Evanghelii, îți vine să crezi, că în anturajul Domnului Hristos erau două cete de oameni. Câțiva, cei doisprezece apostoli și mai vreo șaptezeci de ucenici, cari așteptau dela el cerul, numai cerul, și ceata celor mulți, cari nu se puteau ridica până la concepția aceasta și deci doreau să primească dela Iisus, prin Iisus, din mâna lui, toate câte trebuiesc trupului. O femeie îi ceru mijlocul practic de-a avea la casa ei apa după care se ostenta la un puț adânc și neamenajat. Un speculant cu scripte și avert, ceruse o sentință, o oarecare contractare între el și frate-său.

Azi, parcă e și mai trist. „Ceata mică“, mănunchiul de idealști a rămas tot acela de pe timpul lui Iisus. Ceata mare, a doua, a acelora cari doreau procopsiri prin intermediul lui Iisus, a decăzut până în a crede că se pot lipsi de intervenția cerului; până în a crede că pâinea, sănătatea și orice reușită uzuală permisă de îngrădirile omenești, toate, vin numai prin chibzulință și istețime personală și deci fără amestec de putere supraomenească.

„Toți te caută“ — Toți ar trebui să mă caute, dar adesea mă caută profitorii și cei cu calcule. Toți ar trebui să mă caute. Lacomii ca să-i desvâș de răutatea lor. Schilozii ca să le arăt ceva și mai oribil decât starea membrilor lor. Flămânzii ca să le pun la îndemână și alte daruri afară de cele cunoscute de ei. Să vină, într'adevăr toți.

Pr. Gh. Perva

Creștinismul și budhismul

Intre marile religii ale omenirii, budhismul se pare că este cea mai ciudată și deci mai interesantă de studiat, în raport cu creștinismul.

Budhismul este religia lui Budha. Am numit-o religie, deși în fond și mai ales în începuturile ei numai la figurat se poate numi religie, din motive care se vor vedea ceva mai departe.

Cine este Budha și care este învățătura lui?

Viața acestui întemeietor de religie este plină de legende și de foarte puține date istorice sigure. Legenda pune originea lui Budha într'al patrulea cer, de unde, rugat de zei, vine pe pământ ca să mântuiască ființele de suferință. Coboară sub chipul unui tinăr elefant alb și pătrunse, ca o rază de lumină în cinci culori, în pantecele reginei din Capilavastu, pe care și-a ales-o de mamă. Se naște în chip supranatural, din coasta de sub mâna dreaptă a mamei, fără să-i producă nicio durere, moșit de către zeii Brahma și Indra. Indată după naștere, declară că el este Mântuitorul lumii. Un brahman descopere pe corpul lui treizeci și două semne de frumusețe și-i prezice că dacă se va face războinic va cuceri și stăpâni lumea întreagă, iar de se va dedica vieții spirituale va ajunge Budha (iluminat).

Fapt sigur este că Budha s'a născut din puternica și bogata familie regală Sudandana Sakya la Capilavastu, lângă celebra localitate Benares (Mecca budhiștilor), unii spun la 560, alții la 557, în orice caz pe la mijlocul veacului al 5-lea a. Hr. Primește numele Sidharta, sau Gotama, apoi Sakya-muni (Înțeleptul din familia Sakya), Bhagavat (binecuvântatul), Tathagat (desăvârșitul), ș. a. După cele trei anotimpuri din India, copilăria și-o petrece succesiv în trei palate, încunjurate de grădini frumoase și de tot feluri de flori îmbătătoare, în distracțiile și ju-

căriile celor 20.000 de băeți și 20.000 de fete, deasupra cărora se ridică el, prin frumusețea și înțelepciunea sa. La șaisprezece ani se căsătorește cu frumoasa Gopa, după ce învinge pe ceilalți pretendenți, prin virtuțile și înțelepciunea lui, în luptă, înnot, alergări, tir, scris, matematică, literatură, filosofie, etc. Pe lângă soție, legenda îi mai atribuie 48.000 sau chiar 100.000 de concubine. Are și un copil, pe care îl numește Rahula. În mijlocul tuturor bunurilor pe care i le putea oferi viața și familia regală, prințul se desfătează; petrece și soarbe cu nesaț și din belșug nectarul plăcerilor, până la vârsta de 28 sau 29 ani, când renunță deodată la plăcerile simțurilor, pentru a se dedica ascezei. Nu e nici primul nici ultimul exemplu de om decepționat, care nemulțumit cu confortul și desgustat de plăcerile vieții materiale, se oprește brusc și ia o direcție cu totul contrară celei precedente. Cazul lui Budha, în privința aceasta, este tot atât de clasic, pe cât e de celebru.

Patru sunt întâmplările și prin întâmplări *cauzele* — cele patru întâlniri — care au schimbat cursul vieții lui Budha: bătrânețea, boala, moartea și asceza. Odată ieșind pe poarta de răsărit a orașului, Gotama întâlnește un om slab și gărbovit de ani. Intreabă pe vizitiu ce fel de om e acela și după ce vizitiul îi răspunde că e un om ca toți oamenii, slăbit de *bătrânețe*, cum toți vom ajunge, porunci: „Întoarce înapoi, căci la ce mi-ar folosi plăcerile, dacă totuși voiu îmbătrâni cândva“.

Altădată ieșind pe poarta de miazăzi, vede un bolnav de friguri și după ce — vizitiul îi spune că *boala* poate atinge pe orice om, Gotama se minunează și iarăși se întoarce din cale.

A treia oară, ieșind pe poarta de apus, întâlnește un mort și aflând că toți oamenii au parte de *moarte*, se tulbură mult și gândurile mai adânc i se răscoliră.

A patra oară, ieșind prin poarta de nord, întâlnește un ascet cerșetor, despre care i se spune că prin *asceză* a renunțat la orice plăcere și a învins toate patimile. De astădată Gotama se luminează și ia hotărârea definitivă să renunțe la plăceri și să se facă ascet. Părăsește familia, casa, soția și copilul pe ascuns, noaptea, îmbracă haina galbenă de ascet și aleargă nemulțumit dela un ascet la altul ca să afle învățătura și calea prin care poate omul să se mântuiască de relele vieții. Șapte ani trăește prințul asceza cea mai severă, caută înșetad adevărul; aleargă cu limba lipită de cerul gurii, după obiceiul asceților brahmani, prin pustie și prin păduri, ca apoi să ajungă la convingerea că prin asceză nu poate ajunge la ținta dorită.

În fine, clipa liniștei și a iluminării mult așteptate sosește. Într-o noapte când ședea sub un pom (ficus religioasă), care de acum înainte se va numi

„pomul cunoașterii“, spiritul lui Gotama, desprins de tot ce e pământesc, pătrunde în taina ascunsă a lucrurilor și le descopere ființa și înțelesul. Află că tot ce se naște e supus durerii și că nu se poate pune capăt durerii decât prin stingerea voinței de a trăi. Își vede lanțul nașterilor și renașterilor sale, ale lumii și ale tuturor ființelor (karma), cunoaște cauzele și efectele tuturor lucrurilor; descopere ce a căutat de atâta vreme: cauza suferințelor și puțința mântuirii. „În clipa aceea, zice el, sufletul meu a fost mântuit de păcatul poftei, de păcatul neștiinței și al rătăcirii. Nimicită e renașterea, mai mult nu voiu mai veni în lume“.

Gotama de acum se numește Budha (iluminatul) și o epocă nouă începe în viața lui, epocă de activitate publică, epocă misionară, de propagandă a noii învățături, cu ucenici și adversari, cu minuni și călătorii, care ține 44 de ani, adică până la vârsta de 80 ani, când moare adresând ucenicilor aceste ultime cuvinte: „Iată învățăceilor... toate sunt trecătoare, luptați-vă neconținut“... Trupul său e ars, cu onorurile unui rege, și cenușa împărțită în opt părți între ucenicii săi.

Dela cinci, cu care și-a întemeiat prima comunitate budhistă la Benares, numărul ucenicilor lui Budha crește la 60. De aci încolo budhismul se răspândește cu o foarte mare iuteală. Mai ales dela regele Așoca, organizatorul și cel mai mare protector al budhismului (contemporan cu Alexandru cel Mare, numit și Constantin cel Mare al budhismului), intră în mănăstiri și în palate, coboară în popor, zgudue din temelii brahmanismul, cucerește ținuturi și țări întregi, încât la un moment dat, după veacuri de răspândire, după unele statistici, a trecut peste 400 milioane.

După țări, popoare și ținuturi, budhismul ia altă și altă înfățișare. O înfățișare are în Ceylan și alta în Siam; una în Nepal și alta în China sau Japonia. În regulă generală, budhismul — adânc tolerant — se altoește pe tradițiile religioase ale popoarelor cucerite. În Tibet, budhismul se numește *lamism* (lama-călugăr). Caracterul lui specific îl constituie doctrina reîncarnării. Fiecare mănăstire din Tibet își stabilește reputația după criteriul și numărul sfinților, reîncarnați în copii (în acei copii care se nasc în clipa când moare sfântul). Dalai-Lama, șeful ierarhic al budhismului tibetan, e reîntruparea lui Budha.

Învățătura budhistă este cuprinsă în „Tripitaca“ Biblia budhiștilor, o colecție de 29 cărți, scrise de autori diferiți în veacuri diferite și împărțite în trei părți, de unde îi vine și numirea (Tripitaca-întreitul coș): Vinaia, Sutra sau Dharma și Abidharma. Conținut religios au numai primele două părți; a treia este un tratat de logică și metafizică. Vinaia cuprinde regulile comunității și vieții monahale ale budhiștilor.

Sutra, după ce amintește în treacăt despre zei, face descrierea lumii: a cerului, a pământului și a infernului, apoi vorbește despre epocile lumii, despre legea inevitabilă, deterministă, a renașterii lumilor și ființelor (karma), despre metempsihoză, despre reîncarnarea lui Budha, despre credincioși și necredincioși ș. a. Integritatea și autenticitatea cărților care alcătuiesc Tripitaca, e foarte grea de stabilit. In ele se cuprinde viața legendară alui Budha, cuvântările lui și ale ucenicilor lui, unele redactate înainte, ultimele după apariția și răspândirea Evangheliei prin India și China.

Budha n'a scris nimic. Învățătura lui se desfășură între fuga de suferință și dorința mântuirii. Crezul budhist cuprinde cele patru adevăruri sfinte, prin care Budha și-a început activitatea misionară la Benares: adevărul despre suferință, adevărul despre nașterea suferinței, adevărul despre nimicirea suferinței și adevărul despre calea care duce la nimicirea suferinței.*

Adevărul despre suferință, despre nașterea și nimicirea suferinței, atrage după sine, în budhism ca și în creștinism, al doilea mare adevăr religios: adevărul despre mântuire. „Precum oceanul cel mare are numai un gust, — spune Budha — gustul sării, așa și învățătura aceasta și ordinea aceasta are numai un gust, gustul mântuirii“. Cauza principală a suferinței fiind dorința și voința de a trăi, — în concret setea de plăcere și de putere, din care se naște și continuă procesul renașterii, — mântuirea se dobândește prin nimicirea voinței de a trăi. Stingerea acestei voințe se obține prin cele opt mijloace pe care le înșiră Budha. Dintre acestea, mijlocul cel mai sigur de mântuire, calea unică de stingere a suferinței, pare a fi meditația, deoarece ea ne duce la recunoașterea, primirea și practicarea în viață a celor patru adevăruri sfinte, și prin aceasta la intrarea în liniștea nirvanei, care pentru budhiști este singurul, ultimul și supremul ideal.*

* 1. Acesta este, asceților, adevărul sfânt despre suferințe: nașterea e suferință, bătrânețea e suferință, boala e suferință, moartea e suferință, împreunarea cu ceea ce nu ți-e drag e suferință, neajungerea la cele dorite e suferință, pe scurt, alipirea încincită (de cele pământești) e suferință;

2. Acesta este, asceților, adevărul sfânt despre nașterea suferințelor: setea după existență, care duce dela renaștere la renaștere, setea după plăceri, după renaștere, după putere;

3. Acesta este, asceților, adevărul sfânt despre încetarea suferințelor: încetarea setei prin nimicirea totală a dorinței, de-a o părăsi, de-a se desface de ea, de-a nu-i da loc;

4. Acesta este, asceților, adevărul sfânt despre încetarea suferințelor, calea cea sfântă în opt părți: credința dreaptă, hotărârea dreaptă, cuvântul drept, fapta dreaptă, viața dreaptă, dorința dreaptă, cugetarea dreaptă, meditația dreaptă“.

* Ce-i „nirvana“, este foarte greu de precizat. După unii, nirvana e un loc și o stare de fericire în care trădesc sufletele după eliberarea de reîncarnări și de suferință, deci raiul fericirii. După alții, nirvana nu e nici loc nici stare, ci vid pur, stingerea totală, nimicirea suferinței și a sufletului, golul, neantul, neființa. Iarși alții cred că nirvana e nemurirea (0=∞) liniștea eternă și absolută, existența și spiritualitatea pură. Budha nu a lămurit înțelesul acestei noțiuni. La între-

Este foarte interesant de constatat că, Budha nu are o teologie, o învățatură despre Dumnezeu, fără de care orice religie este un nonsens. Dela început până la sfârșit, „Tripitaca“ nu vorbește despre Dumnezeu. Orice religie presupune doi factori: Dumnezeu și omul, fără de care nu poate să existe nicio religie, cum nu poate să existe nicio „comuniune“ fără cel puțin două ființe raționale. Budha n'a fost un ateu; nu a negat pe Dumnezeu, dar a avut față de El o atitudine de totală indiferență și independență. Dumnezeu, dacă ar exista „nu ajută nimic la mântuire“, spune Budha, căci omul se mântuește singur, numai prin puterile sale proprii. Zeii, dacă există, sunt supuși și ei legilor eterne ale renașterilor. Așa încât nici ei, nici sacrificiile, după Budha, nu au niciun rol în mântuire.

S'a spus fundamental greșit că budhismul este „cea mai verticală, cea mai filosofică doctrină religioasă a timpurilor“ (Ladmiss Andreescu). Filosofică, poate; dar verticală nu. O verticală presupune un punct de plecare și o țintă înaltă de atins. În cazul religiei, ținta cea mai înaltă este Dumnezeirea. Ori, cum Dumnezeirea nu are niciun rol în religia lui Sakya-muni, verticala nu mai există; rămâne omul singur, punctul; fără verticală. Aci întâlnim cea dintâi mare contradicție a budhismului inițial: religia independentă sau deadreptul fără Dumnezeu. Faptul devine cu atât mai curios, cu cât aderenții budhismului, în contradicție cu părerile întemeietorului, au adorat zeii, au zidit temple, au introdus cultul, au adus sacrificii la altare și au divinizat pe însuși Budha. Mulțimea cuminte a umplut golul și astfel a corectat eroarea Iluminatului. Religia fără Divinitate nu există și nici nu se poate imagina.

Cosmologia de asemenea nu există în concepția lui Budha. Există doar o cosmografie. Întrebarea despre originea lumii n'a intrat în preocupările lui Budha, ea neavând nicio valoare practică. El are în vedere numai procesul de dezvoltare a lumii, lanțul de renaștere a lumilor, evoluția nu creația universului. După Budha nu există numai o lume, ci o succesiune infinită de lumi, care se nimicesc și renasc după epocile sau etăți, numite în terminologia budhistă calpas. Durata unei astfel de etăți nu poate fi determinată. O stâncă groasă de mai multe mile, atinsă cu un vâl subțire tot la o sută mii de ani,

bările ucenicilor sau adversarilor săi, Budha răspunde în acești termeni: „Eu învăț o cale mijlocie.. Dacă cineva crede în supraviețuirea din nirvana, dacă cineva neagă supraviețuirea din nirvana, eu condamn și pe unul și pe celălalt. Nu vă neliniștiți de aceste probleme; învățați să distingeți întrebările pe care eu le rezolv și acelea pe care refuz să vi le explic. Ce refuz să vă explic? Problemele inutile mântuirii și pe care nu le-ați putea adănci fără să cădeți în cele mai grave erori. Ce vă explic? Ceea ce trebuie știut neapărat despre mântuire, anume că existența este dureroasă, că existența este produsă și reînnoită din viață în viață prin dorință, că există o eliberare de existență, că această eliberare se obține prin eliberarea de dorință“. Adevăr sigur este: nirvana stinge, oprește karma.

s'ar roade înainte de-a se încheia o etate, calpa. Iți vine într'adevăr să amețești. Numai cugetarea indică poate să se avânte la așa distanțe în timp și la așa calcule fanteziste asupra etăților și a lumilor.

Antropologia budhistă este un evoluționism supus legii implacabile și universale ale reîncarnărilor. Omul este o ființă nenorocită, care se naște în durere, trăește în durere, se mistuește în doruri neîmplinite, se istovește în lupta pentru putere, și moare în durere, pentru a renaște sub altă formă, dar sub imperiul aceleiași legi atotputernice. Există o singură cale de mântuire: nimicirea setei de viață prin cele opt remedii de mântuire: credința dreaptă, hotărârea dreaptă, cuvântul drept, fapta dreaptă, viața dreaptă, dorința dreaptă, cugetarea dreaptă și meditația dreaptă. La atât se rezumă teoretic soteriologia budhistă. Practic, budhismul ca religie a mântuirii este o lume a cerșetorilor celibatari, o comunitate de călugări asceți, în sânul căreia nu au intrare nici bolnavii, nici criminalii, nici hoții, nici soldații, nici sclavii, nici copiii sub cincisprezece ani, nici defectuoșii: gheboșii, surzii, muții, epilepticii, leproșii. Regulele generale ale acestei comunități sunt toate negative: a nu se căsători și a se feri de contactul sexual, a nu primi bani și a nu fura nici măcar un fir de iarbă, a nu șede sau dormi pe scaun sau pe pat, a nu ucide nicio furnică și niciun vierme, a nu cânta sau juoa, a nu se mândri cu puteri supranaturale. Pe lângă aceste reguli, a căror nerespectare aduce cu sine eliminarea din comunitate, mai sunt o serie de datorii, pe care trebuie să le îplinească membrul comunității budhiste: fuga de lume, lectura scrierilor budhiste, meditația, egalitatea și cerșitul, singurul mijloc de traiu admis în comunitatea budhistă. Profesiunile manuale leagă pe om de lume; agricultura prilejuește moartea vietăților din pământ; de aceea sunt oprite. Valoarea educativă, morală și materială a muncii în budhism este cu totul desconsiderată.

După acelaș model este organizată și viața comunitară a călugărițelor budhiste. Pentru restul credincioșilor și adoratorilor, laici, sunt stabilite următoarele reguli principale: a nu ucide nicio ființă, a nu fura, a nu săvârși adulter, a nu minți și a nu bea beuturi amețitoare. Respectarea acestor precepte morale, deși nu scapă pe nimeni de metempsihoză, are totuși o influență binefăcătoare asupra reîncarnărilor. Numai asceții opresc renașterea și sting suferința, pentru că numai ei ajung la desăvârșire.

A P A R E !

Biblioteca „Calea Mântuirii“

Nr. 1.

Crucea lui Hristos

de Ioan Ungureanu

Cărți

Preotul prof. Ioan G. Coman: ORIGINA ȘI SENSUL ÎNTELEPCIUNII, în „Biserica Ortodoxă Română“ an. LXIII (1945), nr. 11—12 Nov.-Dec. și LXIV (1946) Nr. 1—3 Ianuarie Martie.

Cuvântul *înțelepciune* este unul din acelea pe cari vorbirea curentă le întrebuințează în felurite sensuri, adeseori fără a-i cunoaște întregă sferă, de obicei foarte largă și cu un cuprins variat. Inconjurat de o aureolă misterioasă, acest cuvânt e folosit într'un sens religios, spre a denumi pe marii inițiați ai religiilor, pe deținătorii *înțelepciunii sacre*; fie într'un sens laic spre a denumi pe bărbații filosofi, artiști, conducători de popoare etc. — cari au cultivat *înțelepciunea omenească*, în folosul lor și în folosul colectivității. Dar cu aceasta nu se epuizează sfera noțiunii: *înțelepciune*. O seamă de aspecte: ca acela de știință pură, de instrument al cunoașterii supreme, de lucrare armonioasă între știință și virtute, putere cosmică, persoană mitologică, Logos și persoană treimică, vin să o completeze.

Examinarea acestor aspecte ale *înțelepciunii*, ca și problema originii ei, formează cuprinsul studiului bine încheiat, strict documentat al Părintelui I. G. Coman cu titlul de mai sus.

În introducere, se trec în revistă sumar, cele mai obișnuite sensuri ale cuvântului *înțelepciune*. Studiul se împarte în două părți: *înțelepciunea precreștină și cea creștină*. În cadrul primei părți, în cap. I, cercetând *originea înțelepciunii*, autorul arată că atât înțelepții lumii vechi, ca și autorul *înțelepciunii* lui Solomon, sunt de acord în a-i atribui o origine divină.

În seria aspectelor *înțelepciunii* în istorie și în lume, cap. II, prezintă *înțelepciunea ca știință și virtute*. La toate popoarele *înțelepciunea* a fost privită ca știința cea mai înaltă, știința realităților veșnice, a esențelor inteligibile, neavând nici un raport cu pământul. *Înțelepciunea* lui Solomon și Părinții Bisericii îi largesc sfera acțiunii extinzând-o și la realitățile omenești.

Dar *înțelepciunea* n'a rămas mereu numai la sensul de știință pură. Cu evoluția spirituală a lumii s'a ajuns la principiul că „înțelept nu e acela care e savant, ci acela care-și duce viața conform adevărurilor eterne“, adică virtuosul. Iată deci *înțelepciunea* sub aspectul de virtute, „de încercare de modelare a vieții pământești după aceea a cerului“.

Cap. III, prezintă *înțelepciunea ca putere cosmică*. E ființa spirituală cosmică pe care a cultivat-o nu numai filosofia ci și poezia și arta tu-

turor timpurilor, socotind-o când personală, când impersonală, când dependentă, când independentă de Dumnezeu.

Sfinții Părinți văd în „înțelepciune sub raport cosmic, o manifestare a puterii arhitectonice și estetice a lui Dumnezeu”. Teosofia sau logosofia antică a făcut din ea o ființă cu sex.

Cap. IV, intitulat *Înțelepciunea ca figură mitologică*, arată felurite chipuri și numiri cu cari lumea greco-romană păgână a reprezentat înțelepciunea. „Acest amestec amorf și fantastic de mit, magie și speculații eretice a coborât maiestratea înțelepciunii în subsolul filosofiei și al religiei. Dar ea nu merita această soartă. Ea trebuia reabilitată și această reabilitare i-a venit prin cel mai mare act al revelației divine: întruparea Fiului lui Dumnezeu” (p. 656). Cu această constatare judicioasă sfârșește partea primă a studiului.

În partea doua: *Înțelepciunea creștină*, două capitole (V și VI) se ocupă unul de *Hristos Domnul* și altul de *Persoana treimică*, ca aspecte ale înțelepciunii. Sursele de examinare ale acestor aspecte sunt, cum e și firesc, Sf. Apostol Pavel și Părinții Bisericii. Ambele, dar mai ales acest din urmă capitol, bogat în citate patristice, e greu de rezumat. Notăm concluzia: „Înțelepciunea flo-tează între ipostază treimică și putere vagă intratrinitară ca atribut când al Tatălui, când al Fiului... La părinții mai ortodocși, Tatăl și mai ales Fiul sunt aceia cari absorb atributele înțelepciunii. Logosul acumulează cu un prestigiu crescând funcțiunile și misiunile înțelepciunii” (p. 41).

Ultimul capitol, înainte de concluzie, examinează *Raportul dintre înțelepciunea umană și divină*. Autorul arată că opoziția dintre aceste două aspecte ale înțelepciunii, bine accentuată la sf. ap. Pavel, își pierde din intransigență la Părinții de mai târziu. Ei socotesc înțelepciunea omenească, ca pe o putere preparatoare pentru acceptarea celei divine. Mai mult decât atât: „Prin Moise, care a studiat toată înțelepciunea Egiptenilor, prin Daniil, Anania, Azaria și Misael, cari și-au asimilat cultura Asirienilor... creștinismul înscrie un glorios trecut în înțelepciunea profană” (p. 43). Prin întruparea Mântuitorului înțelepciunea divină a ajuns în contact cu lumea.

Concluzia studiului sfârșește cu admirabilul elogiul al înțelepciunii din cap. VIII, 9—15 și VII, 8—15 a cărții Înțelepciunii lui Solomon.

Am trecut în revistă schema studiului Părintelui I. G. C. mai mult cu gândul de a face un serviciu de informație celor ce n'au ajuns încă să-l vadă, decât de a substitui aceste rânduri lecturii. E o lucrare densă, sinteză admirabilă a unor studii aprofundate atât din literatura patristică, cât și din vechea filosofie greco-romană.

Meritul acesta caracterizează toate lucrările Părintelui I. G. C., dintre cari cea mai recentă, prezentată de noi în aceste coloane, este: „*Probleme de filosofie și literatură patristică*” — București, Casa Școalelor 1944.

Pr. Gheorghe Lițiu

Informațiuni

= Duminică 14 Iulie a. c. în comuna Slatina de Mureș a avut loc un impresionant eveniment. O familie de sectari a trecut la Ortodoxie. E vorba de fruntașul gospodar *Buda Pascu*, împreună cu soția și șase copii. Sf. Taină a Botezului le-a fost împărțită celor opt neofiți, prin P. C. Părinți *Prot. Dr. P. Deheleanu*, prof. de Teologie din Arad și *Pr. Devan*, parohul locului. Naș a fost însuși D-l prim ministru *Dr. Petru Groza*, reprezentat prin D-na și D-l inspector *Berar* din Arad. La ceremonial au luat parte autoritățile, în frunte cu D-l *pretor Cosma* din Săvârșin, precum și un însemnat număr de intelectuali și țărani din toate comunele învecinate. Actul a fost săvârșit în sf. biserică, după terminarea sf. liturghii. Au predicat Părinții *Prot. Dr. P. Deheleanu* și *Pr. Devan*. A urmat o masă comună, la care au tostat D-l Insp. *Berar*, *Prot. Dr. P. Deheleanu*, *Pr. Devan*, d-l *D. Crișan*, gospodar din comuna *Mocioni*, d-l *pretor Cosma* ș. a. Tuturor celor ce au contribuit la această trecere, în frunte cu *Păr. Devan*, le aducem laudele cuvenite.

Nr. 2929/1946.

Concurs

Se publică concurs cu termen de 30 zile pentru ocuparea postului de *cântăreț bisericesc din parohia Cicir* protopopiarul Arad.

Venite

1. Folosința 17 jug. mici pământ arabil ce constituie sesiunea cantorală (cca. 10 $\frac{1}{2}$ jug).
2. Stolele legale;
3. Salariul dela Stat pentru care parohia nu garantează.

Indatoriri:

1. A conlucra cu preotul la toate slujbele oficiale și particulare conștiincios și punctual.
2. A instrui elevii școlii primare în răspunsurile liturgice și Apostolul, cântând cu ei regulat la Sf. Liturghie.
3. A instrui tineretul glasurile în cântări bisericești.
4. A face cor bărbătesc ori mixt.
5. A plăti din al său pe eventualul cântăreț ajutor precum și toate impozitele după beneficiul său.
6. A ajuta la colportajul în parohie.

Reflecții vor dovedi că sunt diplomați a unei școli de cântăreți. Cererea de concurs împreună cu actele recerute se vor înainta Ven. Consiliu Eparhial, iar ca didații se vor prezenta în parohie spre a-și arăta destoinicia în cele cantorale spre a fi propus spre numire.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 23 Iulie 1946.

† ANDREI
Episcop.

Ic. Stavr. Caius Turcu
consilier referent eparhial. 1—3

Nr. 2757-1.46.

Pentru îndeplinirea parohiei *Socodor III*, protopopiatul Chișineu-Criș, se publică concurs *cu termin de 30 de zile*, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

V E N I T E :

1. Sesiunea parohială, 32 jug. cad. pământ arător.

2. Casa și grădina parohială.

3. Stolele și birul legal.

4. Salarul dela Stat.

Parohia este de clasa *primă*.

Preotul numit va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta, în termenul concursului, Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad.

Din ședința Consiliului parohial al parohiei *Socodor*, dela 26 Mai 1946.

Aprobat în ședința Consiliului Eparhial dela 2 Iulie 1946.

† ANDREI, Traian Cibian,
2-3 Episcop, consilier ref. eparhial.

Nr. 2819-1946

Pentru îndeplinirea parohiei *Seleuș II*, protopopiatul Ineu, devenită vacantă prin transferarea preotului titular la altă parohie, se publică concurs *din oficiu, cu termin de 30 de zile*, dela prima publicare în organul oficial „Biserica și Școala”.

V E N I T E :

1. Sesiunea parohială și dreptul de pășunat.

2. Casa și grădina parohială.

3. Stolele și birul legal.

4. Salarul de Stat.

Parohia este de clasa *primă*.

Preotul numit va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Cererile de concurs, însoțite de actele necesare, se vor înainta, în termenul concursului, Consiliului Eparhial ort. rom. din Arad.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 2 Iulie 1946.

† ANDREI, Traian Cibian,
2-3 Episcop, Cons. ref. eparhial.

Nr. 390/1946

Pentru îndeplinirea postului de *protopresbiter al tractului Radna și paroh la parohia Radna I*, se publică concurs *cu termen de 45 de zile*, dela prima publicare, în organul oficial „Biserica și Școala”.

Venitele împreunate cu aceste posturi sunt:

I. Dela parohie

1. Sesiunea parohială de 32 jug. 1154 st. p., teren arabil în pusta Utvinaș.

2. Salarul dela stat.

3. Birul legal.

4. Stolele legale.

5. Competința de lemne din pădurea urbarială

II Dela protopopiat

1. Retribuția dela stat și ajutorul dela Consiliul Eparhial.

1. Birul protopopesesc legal.

Alesul va plăti toate impozitele după beneficiul său.

Reflecțanții la acest post vor înainta cererile de concurs, în termenul indicat, Consiliului eparhial din Arad, însoțite de documentele necesare, prescrise în § ul 53 din Statutul Organic și prin concluzul Congresului Național Bisericesc Nr. 111-1888 și anume: Să dovedească calificațiunea cerută pentru parohii de clasa *primă*, diploma de bacalaureat de liceu și dovadă că au împlinit cel puțin 5 ani în serviciul bisericesc și s'au distins prin zel și capacitate pe teren bisericesc și cultural.

Arad din ședința Consiliului Eparhial în secțiuni unite dela 5 Februarie 1946. 3-4

† ANDREI, Traian Cibian,
Episcop, consilier ref. eparhia

Nr. 2445/1946.

Comunicat

P. C. Preoți conducători de Oficiu sunt în cunoștiință ca pentru viitor numai chestiunile privitoare la *cântăreții bisericești* cu școală, salariați de Stat, să le înainteze Ven. Consiliu Eparhial.

Cât privește pe *cântăreții bisericești fără școală de cântăreți și fără salar bugetar*, toate agendele lor se rezolvă de către Consiliul Parohial, iar ca for de recurs decide Oficiul Protopopesesc.

Parohiile care vor să aibă *cântăreți cu diplomă și salariați de Stat*, să formuleze în Consiliul Parohial concursul cu venitele și îndatoririle cantonale pe care le vor înainta pe cale ierarhică Ven. Consiliu Eparhial spre publicare în organul „Biserica și Școala”.

Consiliul Eparhial numai pe agendele acestor *cântăreți bisericești* le va rezolva ca for de judecată în recurs.

Disciplinarea *cântăreților bisericești* o face în primul for conducătorul Oficiului Parohial, în al doilea Consiliul Parohial, iar ca for superior de recurs decide judecătoria Protopopesescă.

Arad, din ședința Consiliului Eparhial dela 23 Iulie 1946.

† ANDREI, Ic. Stavr. Caius Turicu
Episcop, consilier referent eparhial